

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ : ವರ್ತನಾವಾಸದ ಆಶಂಕಣ್ಣ

ಲೋಹಿತ್.ಪಿ¹

ಪೀಠಿಕೆ

ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ ಎಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ಬಳಸುವ ಮಾಧ್ಯಮ, ಭಾಷಾರಹಿತ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಬಳಕೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿಹಿತಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪರಿಗಳಿಸದೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎಂದೇ ಬೋಧನ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಬಳಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆಯೇ ಬೋಧನ ಮಾಧ್ಯಮ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ 2000 ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಮೇರಿದ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಆಯಾ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಂವೇದನೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅನುಸಂಧಾನಿಸುತ್ತಲೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೌಲ್ಯಕವಾದಂತಹ ಪರಂಪರೆಯೊಂದು ರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರ ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗಿರುವ ವ್ಯೇವಿಧ್ಯಪೂರ್ವಾದಂತಹ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಜೀವಜಗತಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗದ ತುಡಿತಗಳಿಗೆ ಮಾತಿನ ರೂಪು ಕೊಡುವ ಕ್ರಮ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅದು ಲಿಖಿತ ರೂಪದ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ ಅದೊಂದು ಒಲಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಇದರ ಹರವು ಬಹುವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಜೈವಿಕ ಅಜೈವಿಕ ಅಂಶಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟಾಗಿಸಿ ಪರಿಸರ ಎಂದು ಕರೆದರೂ ಇತರೆ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳಿಗಿಂತ ಮನುಷ್ಯ ಸಾಧಿಸಿರುವ ವಿಕ್ರಮ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು.

ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭಗಳ ಜೊತೆ ವ್ಯವಹರಿಸಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿ ಹೊಸ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಜೀವ ತಳಿದವು. ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮದಿಂದಲೇ ಹಳೆಯದನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಹೊಸತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಜರುಗಿದವು.

¹ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಅಕ್ಷರ ಇನ್‌ಟ್ರಾಕ್ಟ್‌ ಆಫ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಲ್ಸ್, ಚೆನ್ನಮುಂಬಾಪ್ರ, ಜೆ.ಎನ್.ಎನ್.ಕಾಲೇಜ್ ಎಡುರು, ಸವಳಂಗ ರಸ್ತೆ, ಅಕ್ಷರ ನಗರ, ಶ್ರವೇಂಗ್.

ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಪರಿಧಿಯು ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ಮುಂದುವರೆದು ಭಾವನೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸುಂದರವಾದಂತಹ ಮಾರ್ಗವು ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಂಡಿತರು ಎನಿಸಿಕೊಂಡವರ ಪಾಲಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾದಂತಹ ಆಲೋಚನೆಗಳು ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಆದಂತಹ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಪಾಮರರ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೂ ನಾಂದಿಯನ್ನು ಹಾಡಿತು. ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಬಲ್ಲ ಹಲವಾರು ಸಂದೇಶಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮೆವೆ. ಅದು ನಿರಂತರ ಬೆಳಗುವ ಹಣತೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ನಮಗೆ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತವಾದ, ಸಮೃದ್ಧವಾದ, ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಭಾಷೆ ನಮ್ಮದಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭಾಷಾ ಸಾಫ್ತನಮಾನ, ಗೌರವಾದರಗಳು ದೊರೆತಿರುವುದು. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೂ ತಮ್ಮ ವಿವೇಕಪೂರ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯ ಮೂಲಕ ನಾಡಿನ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜಗತ್ತಿನ ಗಮನವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥ ಪ್ರತಿಭಾ ಸಂಪನ್ಮೂರ್ಚಿತ ಸಾಹಿತ್ಯರಾಧಕರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ, ನುಡಿಗೆ ಆ ಮೂಲಕ ಸಮಸ್ತ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ ಸಂದಿದೆ. ನಮ್ಮ ನಾಡು, ನುಡಿ, ನೆಲ, ಜಲ, ಬದುಕು, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವುದು ಬೇಡವೇ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಲ್ಲವೂ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಯಾರೂ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಆತಂಕಪಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮೈತ್ರಿ ಸಾಲ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವನಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬದುಕು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ, ರೋಗದ ಗೂಡಾದ ದೇಹದ ಬಗೆಗೆ ಹೇಗೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿ ಅವು ದೇಹಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತೆ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುತ್ತೇವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಬದುಕಿಗೆ ಒದಗಿರುವ ಆತಂಕಗಳು ಯಾವುವು? ಅವುಗಳ ಆಳ ಅಗಲವೇನು? ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಉಪಾಯಗಳೇನು? ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಈಗ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಹೌದು. ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಹೇಗೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಜತನದಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ಒದಗಿದ ಗಂಡಾಂತರಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ರಕ್ಷಿಸಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾರೋ, ಅದನ್ನು ನಾವು ಅಪ್ಪೇ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಉಳಿಸಿ, ಬೆಳೆಸಿ, ಅದರ ರೋಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಬೇಕಾದ ಗುರುತವಾದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲಿದೆ.

ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮ

ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿಂತೂ ಕವನ, ಕಥೆ, ನಾಟಕ, ಕಾದಂಬರಿ, ಪ್ರವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ್ಯದಯಿರಿಗೆ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ವಿಷಯಗಳ ಮೂರಣವನ್ನು ಉಣಬಡಿಸಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಯಾವಾಗಲೂ ವರ್ತಮಾನದೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಅದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾಗತ್ತಿಕರಣ, ವ್ಯಾಪಾರಿಕರಣ, ಆಧುನಿಕತೆ ಮುಂತಾದವು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ದೇಶವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡುದತ್ತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಲಾರದಂತಹ ಬಡತನ, ಅನಷ್ಟರತೆ, ಜಾತಿಯತೆ, ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯ, ಅಸಮಾನತೆ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹಾಗೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ.

ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಮೇಲೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಪ್ರಮಾಣೀಕ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆಯ ಸೋಗಡನ್ನು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ದೇಶಿಯತೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದರ್ಶನವಾಗಿ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರು ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನ ಭಾಷೆಯನ್ನು, ದಲಿತರ ಜೀವನ ಜಿತ್ರಣ ದಲಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕವೇ ಸೋಗಸಾಗಿ ಜಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು, ಯು.ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯಣ ಸಮುದಾಯದ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವರ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಜಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು, ಜಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ ಅವರು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದೇಶಿತನವನ್ನು ಹಾಗೂ ಜನಪದ ಪುರಾಣವನ್ನು ಸಮಕಾಲಿನ ಬದುಕಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಗಸಾಗಿ ಜಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು. ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕ್ರ್ರೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿನ ಮೌಢ್ಯವನ್ನು, ಮಹಿಳೆಯರ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ, ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ ಶೀರಾ ತಾಲೂಕಿನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಿಸಿರುವುದನ್ನು ಹೀಗೆ ಕುಂ.ಎರಭದ್ರಪ್ಪ. ಹೆಚ್.ಬಿ.ಪೂರ್ತಿ, ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ, ಸರಜೂ ಕಾಟ್ರೂ, ಅಮರೇಶ ನುಗಡೋಣಿ, ಮೋಗಳ್ಳಿ ಗಣೇಶ, ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಕೆ, ಮುಂತಾದ ಸಾಹಿತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ತಿಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಬದುಕೇ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರುವಾಗ ಇತರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಂಥವರು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ನೀರೀಕ್ಕಿತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಿಗರ ಬದುಕಿಗೆ ಎದುರಾಗಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅವಲೋಕನಿಸಿದರೆ ದಿಗಿಲು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಮೂಲೆಗುಂಪು ಮಾಡುವ ಹೂನಾರಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಲು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿರುವುದೇ ಕನ್ನಡ ದೊಡ್ಡ ಅಪಾಯವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿದೆ. ಕನ್ನಡಿಗರ ಓದು ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅವಕಾಶಗಳ ನಡುವೆ ಅಜಗಜಾಂತರ ಅಂತರವಿದೆ. ಶೇಕಡ 90ರಷ್ಟು ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದ ಯುವಕ ಯುವತಿಯರು ನಿರುದ್ಯೋಗ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶೇಕಡ 5 ರಿಂದ 10ರಷ್ಟು ಆಂಗ್ಲ ಮಾಧ್ಯಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದವರು ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಬಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದವರು ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ, ನಿಗಮ ಮಂಡಳಿ, ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು, ಖಾಸಗಿ ಶೀಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ರೈಲ್ವೆಸ್ ದೂರವಾಣಿ ಇತರೆ ಯಾವುದೇ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ, ಕೈತುಂಬಾ ಸಂಬಳ ನೀಡುವ ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕಂಪನಿಗಳು,

ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳು ಕನ್ನಡೇಶರರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ಆಶಂಕೆ ಬಂದೊದಗಿದೆ.

ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು ಆಧುನಿಕ ಭರಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಜನಪದ ಗೀತೆ, ಲಾವಣೀ, ಒಗಟು, ಗಾದೆಗಳು ಸರ್ವಕಲು ನಾಣ್ಯವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಕೋಲಾಟ, ಕಂಸಾಳೆ, ಡೊಕ್ಕುಕುಣಿತ, ವೀರಗಾಸೆ, ಪಟದ ಕುಣಿತ, ಪೂಜಾ ಕುಣಿತ, ಕೀಲುಕುದುರೆ, ತೊಗಲುಗೊಂಬೆಯಾಟ, ಯಕ್ಕಾನ, ಬಯಲಾಟ, ಅಂಟಿಕೆಪಂಟಿಕೆ, ಗೀಗೀ ಪದ, ಹಗಲುವೇಷ, ಜಗಲಿಗೆ ಮೇಳ, ಹಂತಿ ಹಾಡುಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳು, ಮದುವೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಬಾನೆ ಪದಗಳು ಮೂಲಗುಂಪಾಗುತ್ತಿವೆ. ಜನಪದ ಕ್ರೀಡೆಗಳಾದ ಕುಂಟಬಿಲ್ಲೆ, ಲಗೋರಿ, ಚಿನ್ನಿದಾಂಡು, ಆಟಗಳು ಮರೆತೇ ಹೋಗಿವೆ. ಹಬ್ಬಿ, ಜಾತ್ರೆಗಳ ಸಂಭ್ರಮ ಮಾಯವಾಗಿ ಯಾಂತ್ರಿಕತೆ ಮನೆಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಜಾನಪದ ಉಟಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಗುತ್ತಿದೆ. ಜಾನಪದರು ತೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳೂ ಬದಲಾಗಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕೃತಕತೆ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಸರ್ಕಾರದ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಥಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ ನಮ್ಮೆ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಭಾವನೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ಕಡೆಗೆ ಆದ್ಯಗಮನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆ ಚೋಧನ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಮಾಡ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಚೋಧನ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲದ ಭಾಷಾಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವ ಅವಕಾಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯಗಳ ನದುವೆ ವಿಭಿನ್ನತೆ ಇದೆ. ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಚೋಧನಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚು. ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಭಾಷಾ ಸೂತ್ರದ ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ತೀವ್ರ ಒತ್ತು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಅಸ್ವಷ್ಟತೆ, ಆಧ್ಯತ್ಮಿಕಸರ್ಬೇಕಾದ ಭಾಷೆಯ ಅಧವಾ ಚೋಧನ ಮಾಧ್ಯಮದ ಆಯ್ದೆಗೆ ಮತ್ತು ಅಭಿಜಾತ ಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶರಾಹಿತ್ಯ, ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಅಸ್ವಷ್ಟತೆ ಶ್ರೀಭಾಷಾಸೂತ್ರದ ದೋಷಗಳು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಅಸಿಂಧುಗೊಳಿಸಿವೆ.

ಕನಾರ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವೇ ಕಡ್ಡಾಯ ಎನ್ನಲ್ಪುದೊಂದು ಮಾತು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದರೆ ಅದು ಒಂದು ನಿಯಮವಾಗಿ, ಕನೂನಾಗಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೂ ಸಹಜವಾಗಿ ಯಾರೂ ಅದರ ವಿರುದ್ದ ದ್ವಿನಿಎತ್ತಬೇಕಿಲ್ಲ, ನಿರಾಕರಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ದವಾದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ತಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ವಾಗ್ಘಾದಗಳನ್ನು ಆರಂಬಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರವಾದ, ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಭಾರತ ದೇಶದೊಳಗೆ ಕನಾರ್ಟಕಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯವೆಂಬ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿರುವುದು ಸ್ವಷ್ಟ ಮತ್ತೆದು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ. ಹಾಗಾದ ಕೊಡಲೇ ಆ ರಾಜ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಕನಾರ್ಟಕದ ರಾಜ್ಯ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ

ಇದನ್ನು ಬೋಗೋಳಿಕ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಇತ್ಯಾದಿ ನೆಲೆಗಳಿಂದಪ್ರೇ ನೋಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ನೋಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆತಂಕದಿಂದ ಯೋಚಿಸುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ ಎಂದರು ವಿಪರ್ಯಾಸದ ಉತ್ಪನ್ನವೆಂದೆ ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂದು ಈ ಬಗೆಯ ಆತಂಕಗಳು ದೇಸೀ ಭಾಷೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗಿವೆ. ಇಂತಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಾಷಾ ಚಿಂತನೆಯು ಕದಲ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಳಗೆ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದು, ಎಲ್ಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡದ್ದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಳಗಿಂದ ಹಾಗಾಗಿಯೂ ಅನುಕರಣೀಯ ಎನ್ನುವುದೇ ಅವನ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯ.

ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿವರೆಗೂ ಇದ್ದ ನಾಡು ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಎನ್ನುವ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ಶೈಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕುರಿತೋದದೆಯುಂ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣತ ಮತಿಗಳ್ ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಈ ನಾಡಿನ ಜನರ ಜ್ಞಾನ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗದ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸಾಧುಗೆ ಸಾಧು ಮಾಧುರ್ಯಂಗೆಮಾಧುರ್ಯಂ ಬಾಧಿಪ್ರಕಲಿಗೆ ಕಲಿಯುಗ ವಿಪರೀತನ್ ಎಂಬಂತೆ ಹೃದಯವಂತಿಕೆ ಎಂತೋ ಅಷ್ಟೇ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಾನಿಯಾಗಿ ಯೋಧನಂತೆಯೂ ಬದುಕಿದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಶಾಸನಗಳು ದಾಖಲಿಸಿವೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ನಿಂತ ನೀರಾಗದೆ ಸದಾ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ಸದಾ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಈ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರವೇ ತಲೆದೂಗುವ ಹಾಗೆ ಬಹು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಈ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅನ್ಯಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರಾಕರಿಸದೆ ತನಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೊ ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ಸ್ಪಳ್ಪು ಧಕ್ಕೆ ಬರದ ಹಾಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಿರುವುದು ಅದರ ವ್ಯೂತಿಪ್ಪುತೆಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿ ಎಂದೆನ್ನಬಹುದು. ಪೂರ್ವದ ಹಳಗನ್ನಡದಿಂದ ಹಳಗನ್ನಡಕ್ಕೆ, ಹಳಗನ್ನಡದಿಂದ ನಡುಗನ್ನಡಕ್ಕೆ, ನಡಿಗನ್ನಡದಿಂದ ಹೊಸಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ವಿಕಾಸದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸತನಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಜರಿತ್ತೇಯ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾನ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ, ಕೆಲವು ಖಾಸಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಿದೆ ಇರುವುದು ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಕರು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಲೆಕ್ಕಾಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೀವೇ ಓದಿಕೊಳ್ಳಿ, ಭಾಷಾ ವಿಷಯದ ಅಂಕಗಳು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಸಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ನೌಕರಿಗೆ ಈ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಕಾರದ ಸುತ್ತೋಲೆಗಳನ್ನೇ ಗಾಳಿಗೆ ತೊರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿನ ಕಡೆ ಆಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆ. ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಲತಾಳಿಗಳಾದ ವಾಟ್ಪ್ರೋ, ಫೇಸ್‌ಪ್ರೋ, ಇನ್‌ಗ್ರೇಮ್‌ಪ್ರೋ, ರ್ಯಾಂಪ್‌ಪ್ರೋಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದಾರೆ. ಓದಿನ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ ಯಾರಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದರೆ

ಪರೀಕ್ಷೆ ಇನ್ನು ದೂರ ಇದೆ ಬಿಡಿ ಓದಿದರೆ ಆಯಿತು ಎಂದು ಉತ್ತರ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಖಾಸಗಿಕರಣವಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿದೆ. ಖಾಸಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಡೆಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಭಾಷಾ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಬರುವುದೇ ಕಛ್ವವಾಗಿದೆ ಇಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆ ಸರಿದೂಗಬೇಕಾದರೆ ಆ ರಾಜ್ಯದ ಮಾತ್ರ ಭಾಷೆಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಧನ ಸಹಾಯ ಆಯೋಗ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅಂದಂದಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೂ ಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮನ್ವಣಿ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಇಂದು ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸವಾಲನ್ನೆಡುರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನತೆಯ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಜನ ಯಾವತ್ತೂ ಗಂಭೀರ ಮನಸ್ಸಿತಿಯಲ್ಲೇ ಇರಲಾರರು. ಹಗುರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ ಜನತೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸುಲಭವಾದ ಅರ್ಥ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸೃಜನಶೀಲವಾದ ಯತ್ನಗಳು ಯಾವತ್ತೂ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರಲಾರವು. ಸಮಾಜದ ಗತಿಶೀಲತೆಯು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವರ್ಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

- ರಾಮಕೃಷ್ಣೇಗೌಡ. ಕೋ.ವೆಂ - ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ -ಬದುಕು: ಸಮಕಾಲೀನ ಆತಂಕಗಳು.
- ಪ್ರಶಾಂತ ನಾಯಕ ಜಿ. - ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ: ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು.
- ಎಲ್.ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ತೋಂಡೋಟಿ - ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮ; ಪೋಷಕರ ಆಯ್ದುಗೂ ಅವಕಾಶವಿರಲಿ.
- ರಂಗನಾಥ ರಾವ್ ಜಿ.ಎಸ್ - ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟಿ.
- ಆಮೂರ ಜಿ.ಎಸ್ - ಕನ್ನಡ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ.
- ರಂ.ಶ್ರೀ.ಮುಗಳಿ - ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ .